

Strategisk plan boende för äldre

Förslag till beslut

1. Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje beslutar att anta förvaltningens förslag på strategisk plan för boende för äldre.
2. Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg ger förvaltningen i uppdrag att återkomma med en plan för omställning av Rosenlundsgården till ej biståndsbedömt trygghetsboende, som rapporteras vid direktionens sammanträde den 27 november 2025.
3. Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg beslutar att avsluta förvaltningens uppdrag om att utarbeta en långsiktig färdplan för utökning av biståndsbedömt trygghetsboende i hela Norrtälje kommun.
4. Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att se över nuvarande förutsättningar att erbjuda bredbandsuppkoppling inom Tiohundra AB:s omsorgsboenden för äldre.
5. Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg beslutar att planen i sin helhet ska följas upp årligen vid direktionens sammanträde april månad med start från år 2026.

Ann-Sophie Holgersson
Förbundsdirektör

Sammanfattning

Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje, KSON har gett förvaltningen i uppdrag 2024-10-24 § 119, att ta fram en strategisk plan för boende för äldre personer i Norrtälje kommun för att skapa förutsättningar för en fungerande boendekedja. Planen tar sin utgångspunkt i KSON:s nya styrmodell med strategisk inriktning om förebyggande insatser och prevention beslutad 2024-12-12 § 144. Den utgör underlag till planering kopplat till mål och budget för perioden fram till år 2033.

Förvaltningens inriktning är att verka för att trygghetsboende blir en etablerad boendeform i Norrtälje kommun i stället för att som i tidigare inriktning arbeta för en utökning av biståndsbedömt trygghetsboende i hela kommunen. Förvaltningen avser med planen att möjliggöra för äldre personer att bo kvar i sitt närområde när det är aktuellt med byte av boendeform. Förvaltningen avser att ta fram en plan för omställning av Rosenlundsgården i Tiohundra AB:s regi till ett ej biståndsbedömt trygghetsboende samt att utveckla korttidsvården. Förvaltningen vill också se över förutsättningarna att erbjuda bredbandsuppkoppling inom Tiohundra AB:s omsorgsboenden för äldre. Uppföljning och uppdatering av planen i sin helhet föreslås årligen till direktionen sammanträde i april och kopplas till budgetprocessen för kommande år.

Beskrivning av ärendet

Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje, KSON har gett förvaltningen i uppdrag 2024-10-24 § 119, att ta fram en strategisk plan för boende för äldre personer i Norrtälje kommun. Planens syfte är att skapa förutsättningar för en fungerande boendekedja för äldre personer. Planen utgör ett underlag till planering kopplat till mål och budget för perioden fram till år 2033. Tidsperspektiv för planens genomförande är åren 2025-2032. Uppföljning och uppdatering avses att ske årligen till direktionen sammanträde i april och kopplas till budgetprocessen för kommande år. Med utgångspunkt i KSONs nya styrmodell med vision om att invånaren har god hälsa och strategisk inriktning om förebyggande insatser och prevention, 2024-12-12 § 144, beskrivs strategiska överväganden som leder fram till slutsatser och inriktning i det fortsatta arbetet.

Vård- och omsorgsbehoven är betydligt större i Norrtälje kommun jämfört med länet i övrigt, både genom en större andel äldre och högre ohälsotal. Antalet invånare 80 år och äldre förväntas öka med cirka 30 procent fram till 2033. Den stora utmaningen för KSON är att möta invånarnas behov av hälso-, sjukvård och omsorg inom de ekonomiska ramar som medlemmarna anger

Med boende för äldre avses följande boendeformer:

Trygghetsboende (ej biståndsbedömt) som är en ordinär boendeform som syftar till att ge äldre en tryggare tillvaro med social gemenskap.

Biståndsbedömt trygghetsboende är en särskild boendeform för äldre som inte behöver service och omvårdnad dygnet runt men är otrygga i sitt ordinära boende och har behov av social gemenskap.

Särskilda boenden för äldre, säbo är en särskild boendeform för äldre som behöver service och omvårdnad dygnet runt.

Korttidsboende är en särskild boendeform för äldre där man bor en begränsad tid.

Nuläge

Tillgången till *särskilda boenden, säbo*, omfattar 1026 platser fördelade på 21 boenden. På nio av dessa bedriver Tiohundra verksamheten. I de fastigheter där Tiohundra bedriver verksamheten är boendestandarden generellt lägre än i de som bedrivs av privata utförare. Särskilt stora är renoveringsbehoven på Rosenlundsgården och Blidösundsgården som är små enheter med 13 respektive 14 platser. Rosenlundsgården uppfyller vad förvaltningen erfar inte fullt ut arbetsmiljömässiga krav och Blidösundsgården inte fullt ut krav på bemanning sjuksköterska nattetid.

Flertalet av de särskilda boenden för äldre där Tiohundra bedriver verksamheten kan inte erbjuda bredbandsuppkoppling.

Trygghetsboende som är en ej biståndsbedömd ordinär boendeform finns ännu inte i Norrtälje kommun. En liknande boendeform, seniorboenden finns på några platser, till exempel i Norrtälje hamn och Björnö. Trygghetsboende avser att vara tillgänglig för en bredare målgrupp genom att man i högre grad hyr sin bostad och syftet med boendet är uttalat att erbjuda social samvaro.

Åtta platser på Bergshyddans omsorgsboende omvandlades 2023 i avtal med Tiohundra till *biståndsbedömt trygghetsboende*. En mindre utökning av antalet platser i biståndsbedömt trygghetsboende är planerad genom omvandling av platser på Elmstagården. Förvaltningen avser att lyfta förslag på förändringen som kommer att ske i en successiv omställning av 17 platser med start 1 maj 2025 under förutsättning att Inspektionen för vård och omsorg inkommer med tillstånd i beräknad tid.

Förvaltningen avser även att lyfta förslag på förändringar i *korttidsvården* som förväntas ge kvalitets- och effektiviseringsvinster. Förvaltningen återkommer i ett eget ärende med förslag som innebär att man skapar en större och mer sammanhållen enhet samt att fler platser erbjuds i Norrtälje stad där behovet är som störst. Omställning kommer, om erforderliga beslut fattats, att ske successivt under en längre tid med start 1 september 2025.

Invånares perspektiv

De äldre invånarna i Norrtälje kommun har tillfrågats om sina framtida boenden i en seniorenkät från 2022 med drygt 900 svaranden. Norrtälje kommuns äldre- och funktionshindersombudsman ansvarade för enkäten. De svarande vill bo kvar i sina ordinarie boende så länge de kan. Om man inte kan bo kvar vill man i första hand flytta till ett seniorboende alternativt trygghetsboende och fortsätta bo tillsammans med make/maka/partner. Samma svar ges också i den mindre fokusgruppsintervju som förvaltningen genomfört på en av kommunens träffpunkter för äldre. Trygghet, självständighet, närhet och social samvaro är nyckelbegrepp som spelar stor roll för deltagarna i sitt boende idag och i framtiden. Oavsett var och hur man bor är det viktigt fortsatt få känna självständighet att kunna delta i aktiviteter utanför boendet. Resultaten är väl i linje med vad med nationell forskning och undersökningar visar på. Många äldre vill bo kvar i sina egna hem så länge som möjligt, ofta med stöd från hemtjänst.

Förvaltningens förslag till inriktning mot en strategisk boendeplan för äldre har presenterats på Kommunala pensionärsrådets sammanträde den 21 mars 2025. Rådet ställde sig positiva till fortsatt dialog när beslut om inriktningen är fattade.

Inriktning mot en strategisk plan boende för äldre

Direktionen beslutade 2024-02-15 § 9, om en plan för utökning av platser i biståndsbedömt trygghetsboende i hela kommunen. Ärendet svarade mot ett tidigare uppdrag till förvaltning 2023-02-16 § 20 om att ta fram förslag på upphandling för biståndsbedömt trygghetsboende. Behovet bedömdes till 60 platser. I upphandlingen som förvaltningen genomförde inkom inga anbud.

I en strategisk inriktning mot att fler insatser ska vara förebyggande och ges utan föregående individuell biståndsbedömning ser KSON att behovet att minska otrygghet och social isolering med fördel kan tillgodoses genom ej biståndsbedömt trygghetsboenden som är en ordinär boendeform. Norrtälje kommun har gett samhällsbyggnadskontoret i uppdrag att analysera och tillgodose KSONs behov av trygghetsboende. Uppdraget ska redovisas i oktober 2025. Förvaltningens inriktning är att verka för att trygghetsboende blir en etablerad boendeform i Norrtälje kommun. Utbyggnad av alternativa boendeformer bedöms, tillsammans med förebyggande och främjande insatser, kunna påverka behovet av sängplatser under planeringsperioden åren 2025-2033

Enligt förvaltningens bedömning och erfarenhet är det svårt att bedriva särskilda boenden för äldre i små enheter på ett kostnadseffektivt och kvalitetsmässigt godtagbart sätt. Säbo där verksamheten bedrivs i små enheter är Rosenlundsgården och Blidösundsgården i Tiohundra AB:s regi. KSONs inriktning är att äldre personer ska kunna bo kvar i sitt närområde även när man är i behov av en annan boendeform. Inriktningen avseende Rosenlundsgården är att planera för en omställning till ett ej biståndsbedömt trygghetsboende. Avseende Blidösundsgården är förvaltningens inriktning att utreda nödvändiga förutsättningarna för fortsatt verksamhet som fullt ut uppfyller gällande kvalitetskrav. Fastigheterna där dessa verksamheter bedrivs står också inför stora renoveringsbehov.

Väl fungerande korttidsvård och växelvård är en viktig resurs i boendekedjan. Tillgången till god vård och rehabilitering är avgörande för att syftet med korttidsvården ska uppfyllas. Förvaltningen har ett pågående uppdrag att utveckla korttidsvården. Alternativa former till korttidsvård som "Hospital at home" eller "Hemgångsteam" ska utvecklas för att ytterligare förstärka korttidsvården i den strategiska boendekedjan.

Direktionen informerades 2022, 2022-04-27 § 52, om ett gemensamt förslag till finansieringen av bredbandsuppkoppling på Tiohundras vård och omsorgsboenden. Investeringen skulle betalas av långsiktigt genom höjning av de boendes hyreskostnad med cirka 200-300 kr/månad. Förslaget har inte genomförts då en höjning av hyreskostnaderna inte ansågs möjlig. Behovet kvarstår och förvaltningen föreslår att direktionen ger i uppdrag att utreda de nuvarande förutsättningarna att erbjuda bredbandsuppkoppling och internetabonnemang inom Tiohundras omsorgsboenden. Införandet av bredbandsuppkoppling ligger väl i linje med KSONs strategiska inriktning om välfärdsteknik för ökad självständighet och trygghet.

Ekonomiska konsekvenser

Stora renoverings- och underhållsbehov i fastigheter som kommunen tillhandahåller för vård och omsorgsverksamhet, förväntas under planeringsperioden åren 2025-2032 leda till ökade hyreskostnader för KSON som inte täcks inom nuvarande medlemsbidrag. Kristinagården i Tiohundra ABs regi är exempel på en enhet som i nuläget genomgår omfattande renoveringar och kostnaderna är beräknade till 21,7 mkr. Förvaltningen kommer att tillsammans med kommunens fastighetskontor genomföra en fördjupad inventering av de fastigheter som kommunen tillhandahåller KSON.

Utbyggnad av alternativa boendeformer bedöms kunna påverka behovet av säboplatser under planeringsperioden åren 2025-2033. Kostnaden för en plats på säbo är drygt 1800 kr per dygn. Dygnskostnaden för demensplats är något högre. Andelen invånare 80 år och äldre med plats på säbo, är 13 procent, högst andel i länet. De ekonomiska konsekvenserna av varje minskning i andelen är betydande.

Kostnaden för en plats på Rosenlundsgården och Blidösundsgården är 160 kr högre per dygn än för övriga säbo. Dygnskostnaden för demensvård är något högre. Tiohundra AB rapporterar att verksamheterna går med förlust årligen. För 2024 uppges förlusten för Blidösundsgården till 1 495 tkr och för Rosenlundsgården till 620 tkr. Renoveringsbehov förväntas öka kostnaderna ytterligare.

I uppdraget att utreda de nuvarande förutsättningarna att erbjuda bredbandsuppkoppling och internetabonnemang inom Tiohundras omsorgsboenden ingår att ta fram en plan för hur investeringskostnaderna långsiktigt ska finansieras. I förslaget från 2022 uppskattades de motsvara en höjning av hyresnivån med 200-300 kr per månad och lägenhet.

Effekter för sammanhållen vård och omsorg

Sammanhållen vård och omsorg är en förutsättning för en väl fungerande boendekedja för äldre. Korttidsvården är ett nav i detta. En utveckling av korttidsvården, mot hemmabaserad mobil vård och omsorg, bedöms ha goda förutsättningar att ge effekter för sammanhållen vård och omsorg.

Barnperspektiv

Ärendet bedöms inte ha någon särskild påverkan ur ett barnperspektiv.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att inriktningen mot en fungerande boendekedja för äldre i Norrtälje kommun ligger väl i linje med omställningen till den ny socialtjänstlag som träder i kraft 1 juli 2025 där det främjande och förbyggande perspektivet ska förstärkas. Förvaltningen vill också fortsatt undersöka och beakta invånares perspektiv. För att ytterligare stärka invånares perspektiv avser förvaltningen i den fortsatta planeringen särskilt beakta de perspektiv som följer av att Norrtälje kommun är ett finskt förvaltningsområde samt i fortsatt dialog involvera kommunalt pensionärsråd.

Bilagor

1. Bilaga 1 Strategisk plan boende för äldre i Norrtälje kommun

Beslut skickas till

Region Stockholm (registrator.rlk@regionstockholm.se)

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

(registrator.hsf@regionstockholm.se)

Norrtälje kommun (kommunstyrelsen@norrtalje.se)